

Jane Austen en gender

*Mannelijkheid en vrouwelijkheid in de Engelse
middenklasse van 1790-1815*

Anne Ratering Arntz, s4369491

15-8-2018

begeleider: Anne-Marie Mrijen

Aantal woorden: 9543

Bachelor werkstuk geschiedenis

Inhoudsopgave

Inleiding	2
Genderrollen in de middenklasse in Engeland van 1790-1815	6
Jane Austen en haar visie op gender	12
Gender in Pride and Prejudice	19
Conclusie	25

Inleiding

'It is a truth universally acknowledged, that a single man in possession of a good fortune, must be in want of a wife.'¹ Met deze zin opende Jane Austen haar boek *Pride and Prejudice*. Het boek werd voor het eerst uitgegeven in 1813, maar Austen had de eerste versie al in 1796 geschreven.² Jane Austen groeide op met bepaalde normen en waarden, die hoorden bij het leven in haar periode en de klasse. Het is goed mogelijk dat deze terug te zien zijn in haar werken. In *Pride and Prejudice* was dit terug te zien in duidelijke waardeoordelen over deugdelijkheid en moraliteit behorende tot de midden en hogere klassen in het laat achttiende-eeuwse en begin negentiende-eeuwse Engeland.

Voor het eerst uitgegeven in 1813 in drie delen en onder het pseudoniem 'A Lady', werd *Pride and Prejudice* goed ontvangen en was snel uitverkocht. De boeken van Austen, vaak over vrouwen uit de middenklasse of lage adel, waren populair onder het lezerspubliek. Tegenwoordig wordt *Pride and Prejudice* ook nog veel gelezen en is het een geliefd boek. Er wordt nog steeds veel onderzoek gedaan naar het werk van Austen. Sommigen zien Austens werk nog als conservatief en preuts, terwijl anderen het juist prijzen om de onderliggende modernere visies die in de tijd waarin Austen schreef, nog niet expliciet benoemd mochten worden. De kritiek dat Austen conservatief zou zijn, wordt voornamelijk gebaseerd op het trouwplot; dit houdt in dat alle vrouwelijke karakters streven naar een huwelijk en op het einde van een verhaal trouwen.³ Wat vaak vergeten wordt in dit commentaar is dat tweehonderd jaar geleden de verhoudingen tussen mannen en vrouwen anders lagen en vrouwen voor geld en onderdak van mannen afhankelijk waren, op enkele uitzonderingen na. Feminisme kwam pas net op en de uitgesproken voorvechters van vrouwenrechten, zoals Mary Wollstonecraft, werden publiekelijk te schande gezet.⁴

Jane Austen werd geboren in 1775 en stierf in 1817. In de tijd dat zij leefde, onderging Engeland veel veranderingen. Het land ondervond grote sociale veranderingen door de Industriële Revolutie, er bestond een grote beweging van platteland richting stad (voornamelijk in de lagere klassen) en nieuwe vormen van rijkdom kwamen op. In 1789 brak de Franse Revolutie uit en was de angst voor een soortgelijke beweging ook in Engeland groot. Na de Franse Revolutie verklaarde Frankrijk onder Napoleon de oorlog aan Engeland en deze oorlog heeft voortgeduurd tot 1815, wat ook een zekere onrust in Engeland teweeg heeft gebracht. Jane Austen maakte dit allemaal mee in haar volwassen leven en moet, net als haar tijdsgenoten, de onrust van deze gebeurtenissen hebben gevoeld. Volgens Mona Scheuermann, hoogleraar Engels aan Oakton Community College, vormen de

¹ Jane Austen, *Pride and prejudice*. Vivien Jones ed. (London 2015) 3.

² Mona Scheuermann, *Reading Jane Austen* (New York 2009) 172-173.

³ Rachel Brownstein, *Why Jane Austen* (New York 2011) 5.

⁴ Christine Marshall, "'Dull Elves" and Feminists: A Summary of Feminist Criticism of Jane Austen', *Journal of the Jane Austen Society of North America* 14 (1992) 39-45, aldaar 43.

werken van Jane Austen een soort alternatieve wereld, waarin wereldconflicten niet worden besproken (of misschien niet eens bestaan) en waar het leven bestaat uit een aantal vaste regels. Het belangrijkste onderwerp was de dagelijkse frivoliteit van het platteland.⁵ De wereld gecreëerd door Austen bestaat uit roddels, lokale bals, etentjes en potentiële huwelijken.

Hoewel Austen een wereld creëerde waar oorlog en politieke conflicten niet toe behoorden, schemerden haar idealen op sociaal gebied wel door in haar werken. Volgens Scheuermann speelde deugd en moraliteit een grote rol in de wereld van Austen. Personages moesten zich houden aan wat paste binnen de klasse waar ze toe behoorden. Het was in deze klassen volgens Scheuermann belangrijk om respect te hebben voor de mensen van hogere klassen en een zekere mate van vrijgevigheid naar lagere klassen te tonen.⁶ Volgens Scheuermann week dit ook niet tot nauwelijks af van de normen van omgang in de Britse maatschappij waarin Austin leefde. Ze schrijft eveneens dat de manier waarop mannelijkheid, vrouwelijkheid en de deugdzaamheden die hier bij horen in het boek van Jane Austen overeenkomen met de manier waarop Thomas Gisborne, een schrijver uit Austens tijd, in zijn boek *An Enquiry into the Duties of Men* verschillende verwachtingen van mannen in verschillende sociale klassen beschreef.⁷ Scheuermann vindt dan ook dat de omgangsregels en verwachtingen in sociale omgang overeenkomen met de 'kernwaarden' (het behouden van een hiërarchisch stelsel) van de Engelse hogere maatschappelijke klassen.⁸

De verschillende rolpatronen van mannen en vrouwen waren in de tijd van Austen onderdeel van de omgangsvormen en verwachtingspatronen van de midden en hogere klassen. Er waren boeken over etiquette en over hoe men zich behoorde te gedragen in verschillende situaties, specifiek gericht op de verschillende seksen.⁹ Er bestond in deze maatschappij dus een bepaalde standaard voor gender. Maar hoe wordt gender het beste gedefinieerd? In deze scriptie zal de definitie zoals gegeven door de bekende hoogleraar gendergeschiedenis aan Princeton, Joan Scott, worden aangehouden: 'Gender is the social organization of sexual difference'.¹⁰ Hiermee bedoelt Scott dat gender bepaald wordt door culturele omstandigheden en hierdoor specifieke kenmerken voor mannelijkheid en vrouwelijkheid ontstaan. Dit kan verschillen per cultuur en gender en verandert volgens Scott dan ook door de geschiedenis heen.¹¹

In deze scriptie staat centraal hoe Jane Austen de concepten mannelijkheid en vrouwelijkheid gebruikt in haar boek *Pride and Prejudice* en in hoeverre dit overeenkomt met de

⁵ Scheuermann, *Reading Jane Austen*, 170-173.

⁶ *Ibidem*, 2.

⁷ *Ibidem*, 4-5.

⁸ *Ibidem*, 10.

⁹ Kijk bijvoorbeeld naar het boek van Thomas Gisborne *An Enquiry into the Duties of Men*, waarin hij precies uitlegt hoe mannen in verschillende professies en sociale klassen zich dienen te gedragen.

¹⁰ Joan Wallach Scott, *Gender and the Politics of History* (New York 1999) 2.

¹¹ Scott, *Gender and the Politics of History*, 2-3.

opvattingen over mannelijkheid en vrouwelijkheid in de middenklasse in de Engelse maatschappij van 1790 tot 1815. Er wordt geen specifieke keuze gemaakt voor mannelijkheid of vrouwelijkheid, omdat er over vrouwelijkheid en het feministisch aspect van Jane Austens werk al veel is geschreven en over mannelijkheid juist te weinig is geschreven om een volwaardig onderzoek te kunnen doen. Mannelijkheid is echter wel in perspectief te brengen met behulp van vrouwelijkheid. Door beide concepten te bekijken in *Pride and Prejudice* hoop ik een bijdrage te kunnen leveren aan de discussies over gender in de laat achttiende- en vroeg negentiende-eeuwse Engelse middenklasse. Stefan Dudink, hoogleraar Cultural en Sexual Studies aan de Radboud Universiteit Nijmegen heeft onder meer onderzoek gedaan naar de perceptie van moderne mannelijkheid en de verschillende interpretaties in geschiedkundig onderzoek. In het stuk *The Trouble with Men* analyseert Dudink twee boeken over de geschiedenis van mannelijkheid. Het eerste boek is van George Mosse: *Nationalism and Sexuality, Respectability and Abnormal Sexuality in Modern Europe*, waarin Mosse beargumenteert dat de moderne mannelijkheid terug te leiden valt tot ongeveer 1790 (hij gebruikt de Franse Revolutie als een breekpunt). Rond deze tijd veranderde mannelijkheid volgens Mosse in een beeld dat nu nog steeds geldt als het mannelijke stereotype: de ideale man van deze tijd is een sterke man (fysiek aspect) die terughoudend en kalm zou zijn.¹² Dudink zegt hierover dat het gevaarlijk is om mannelijkheid binnen zo'n grote periode als onveranderd te beschouwen. Hij zegt dat het een stereotyperend beeld is dat veranderingen en nuances in mannelijkheid niet meeneemt in de analyse.¹³ Het tweede boek dat Dudink analyseert is *Male Trouble: A Crisis in Representation* van kunsthistoricus Abigail Solomon-Godeau. Zij maakt in haar boek een analyse van representaties van mannelijkheid in kunst rondom de Franse Revolutie. Hieruit trekt ze de conclusie dat er zo veel verschillende soorten mannelijkheden bestaan, dat het een concept is dat buiten de geschiedenis valt.¹⁴ Dudink zegt hierover dat ze teveel focust op psychoanalytische termen, waardoor er te veel interpretaties van mannelijkheid ontstaan.¹⁵

Beide auteurs focussen zich volgens Dudink te veel op hun onderzoek naar mannelijkheid in de geschiedenis: de een zet juist een stereotyperend beeld neer, terwijl de ander juist vindt dat mannelijkheid zoveel kanten op kan, dat het eigenlijk niet binnen de geschiedenis te beschrijven is. Dudink zegt dat dit op te lossen is door een geschiedenis over mannelijkheid te schrijven die zich niet specifiek focust op mannelijkheid. Dit klinkt paradoxaal, maar Dudink legt uit dat door te kijken naar verschillende periodes in de geschiedenis en de veranderingen in discourses, een beter beeld van

¹² Stefan Dudink, 'The trouble with men, problems in the history of 'Masculinity'', *European Journal of Cultural Studies* 1:3 (1998) 419-431, aldaar 423.

¹³ Dudink, 'The trouble with men', 424-425.

¹⁴ Ibidem, 430.

¹⁵ Ibidem.

mannelijkheid ontstaat, omdat ook andere aspecten buiten alleen mannelijkheid worden meegenomen.¹⁶ Dit geldt hoogstwaarschijnlijk ook voor vrouwelijkheid.

Om verschillende redenen, waaronder bovenstaande, zal deze scriptie de focus leggen op de middenklasse. Gender onderging in de onderzochte periode vele veranderingen, waardoor er een nieuwe visie op gender ontstond. Gender normen verschilden ook per klasse, waardoor het in deze scriptie lastig wordt om alles te bespreken. Austen kwam uit een middenklasse gezin, ze groeide waarschijnlijk met de gender normen van de middenklasse op. Daarbij is de besproken periode ook de opkomst van de middenklasse, waardoor deze groep meer invloed krijgt in de maatschappij.¹⁷ Verder zijn gender en klasse vrijwel altijd met elkaar verbonden volgens Leonore Davidoff en Catherine Hall, twee vooraanstaande feministische historici.¹⁸

Gepoogd wordt, in deze scriptie, om te werken met deze methoden en afbakeningen. Gender is niet alleen te onderzoeken door te focussen op mannelijkheid en vrouwelijkheid. Klasse, cultuur en maatschappij spelen eveneens een rol in het vormen van een idee naar wat de concepten inhouden. Door te onderzoeken hoe Jane Austen deze zaken beschrijft in haar boek *Pride and Prejudice* en door dit te vergelijken met dezelfde zaken in de maatschappij, hoopt deze scriptie bij te dragen aan de discussie rondom gender van 1790-1815 en deze in de historische context te plaatsten. Het eerste hoofdstuk zal analyseren hoe mannelijkheid en vrouwelijkheid veranderde in de besproken periode en hoe dit werd beschouwd binnen de middenklasse in de Engelse maatschappij van 1790-1815. In het tweede hoofdstuk wordt onderzoek gedaan naar Jane Austen, waarbij haar achtergrond geschetst wordt, het milieu waarin ze opgroeide besproken zal worden en getracht wordt een beeld te vormen over hoe Jane Austen dacht over mannelijkheid en vrouwelijkheid. In het laatste hoofdstuk wordt onderzocht hoe mannelijkheid en vrouwelijkheid zich uit in de karakters van *Pride and Prejudice*. In de conclusie zullen tenslotte alle bevindingen worden besproken en kan hopelijk een conclusie worden getrokken over de manier waarop Jane Austen dacht over gender.

¹⁶ Ibidem, 430-431.

¹⁷ Leonore Davidoff, Catherine Hall, *Family Fortunes: men and women of the English middle-class, 1780-1850* (London, 1987) 19.

¹⁸ Davidoff, Hall, *Family Fortunes*, 13.

Genderrollen in de middenklasse in Engeland van 1790-1815

In deze scriptie is het van belang om als eerste de tijd waarin Jane Austen leefde te begrijpen. In dit eerste hoofdstuk zal gekeken worden naar de manieren van leven en de visie op mannelijkheid en vrouwelijkheid in de middenklasse in Engeland. In relatie met deze visie, zullen ook een aantal belangrijke gebeurtenissen en veranderingen besproken worden die voor nieuwe opvattingen over gender met zich mee brachten. Vervolgens zal specifiek op mannelijkheid en vrouwelijkheid worden ingegaan, onderzocht worden welke kenmerken er aan de ideale vrouw en de ideale man werden toegekend en op welke manier dit Jane Austen beïnvloedde in haar leven.

Jane Austen werd geboren en groeide op in een tijd van grote veranderingen in Groot-Brittannië en Europa. In de Verlichting ontstonden vele nieuwe ideeën en filosofieën die een verandering in denkwijze voortbrachten. In 1790 brak de Franse Revolutie uit en in 1799, toen Napoleon de macht in handen had, begonnen de Napoleontische oorlogen, waarin Engeland een van de grootste vijanden van Frankrijk was. Engeland onderging in deze periode ook grote veranderingen door de Industriële Revolutie, die ook niet onderschat mogen worden.

De verlichting in Engeland en de veranderingen in denken over gender

De Verlichting begon in Frankrijk, maar verspreidde zich al snel over de rest van Europa. Het vaste land van Europa kende nog absolutistische regeringen en de wens voor hervormingen was onder deze regimes het grootste. In Engeland waren de verlichtingsidealen minder radicaal. Engeland kende vanaf de *Glorious Revolution*, in 1688-1689, al een regeringssysteem waarin de Koning niet almachtig was, maar het parlement. Door deze democratische manier van regeren, was het mede geoorloofd om kritiek te hebben op de regering. Dit was in Frankrijk verboden, aangezien het land slechts door een persoon (de koning) werd geleid.¹⁹ Kritiek op de koning was een directe aanval op zijn macht.

De bekende verlichtingsschrijvers uit Engeland (David Hume en Edward Gibbon) waren in hun politieke ideeën dan ook gematigder dan de schrijvers uit Frankrijk en uit andere landen met een absolutistische regering.²⁰ Dat Engeland al een revolutie had ondergaan in 1688, zorgde misschien wel voor een wat gematigdere en vrijere gemeenschap, maar dit betekende niet dat er niets veranderde met de komst van vernieuwende intellectuele ideeën. Net als in Frankrijk ontstonden er salons in Londen, vaak geleid door getrouwde vrouwen die graag wilden deelnemen aan intellectuele discussies en deze thuis organiseerden. Het gelijkheidsideaal van de Franse

¹⁹ R. R. Palmer, Joel Colton, Lloyd Kramer, *A History of the Modern World to 1815* (Boston, 2007) 331.

²⁰ Palmer, Colton, Kramer, *A History of the Modern World to 1815*, 331.

Revolutie was ook overgewaaid naar Engeland en er bestond een beweging die streefde naar een klasseloze maatschappij, een voorloper van het socialisme. Deze beweging werd voornamelijk geleid door mensen uit de middenklasse, die in de late achttiende eeuw flink was gegroeid in Engeland en meer inspraak wilde in de Engelse regering.²¹

Een van de belangrijkste veranderingen in de Verlichting op het gebied van gender was de filosofie dat alle mannen gelijk geboren waren. Hierdoor zouden alle mannen, mits ze voldeden aan een aantal eisen, inspraak hebben in de regering en hadden zij in principe gelijke rechten.²² In de achttiende eeuw werd er nog gedacht in het 'one-sex' model, waarin het vrouwelijk lichaam werd gezien als een minder ontwikkelde versie van een mannelijk lichaam. Binnen het 'one-sex' model was de vrouw in principe een mindere versie van een man, maar nog steeds qua biologie een man.²³ Dit zou betekenen dat met deze nieuwe filosofie vrouwen gelijk waren aan mannen.

Rond 1750 veranderen de ideeën rondom de vrouwelijke anatomie. Langzamerhand ontstond er een 'two-sex' model, waarin de anatomie van het vrouwelijk geslacht als compleet tegenovergesteld ten opzichte van het mannelijk geslacht werd gezien.²⁴ Mede hierdoor ontstonden binaire opposities tussen mannen en vrouwen, waarin mannen sterk, rationeel, energiek, constant en actief zouden zijn en vrouwen compleet het tegenovergestelde; de vrouw werd gezien als passief, zwak, emotioneel en timide.²⁵

In 1757 schreef de Ierse filosoof Edmund Burke ook zijn boek *A Philosophical Enquiry into the Origin of Our Ideas of the Sublime and Beautiful*, dat sterk aan gender gerelateerde kenmerken toekeende aan schoonheid en sublimiteit. Dit speelde eveneens binaire opposities tussen mannen en vrouwen in de hand, omdat het een het ander uitsloot. Schoonheid was vrouwelijk en het natuurlijke, terwijl sublimiteit in het mannelijke spectrum lag. De kenmerken van schoonheid waren klein, zacht lief, delicaat, kinderlijk en vrolijke kleuren. De kenmerken voor het sublieme waren rationaliteit, wijsheid, kracht en had een angstaanjagend aspect.²⁶ Deze filosofie droeg ook bij aan het ontstaan van binaire opposities tussen man en vrouw. Rond de eeuwwisseling werden deze kenmerken van vrouwelijkheid en mannelijkheid verbonden met moraliteit.²⁷ Dat betekende dat de grenzen van moreel gedrag, wat erg belangrijk was in de middenklasse, sterk gender gerelateerd werden en een vrouw of man immoreel werd geacht wanneer zij buiten de grenzen traden van schoonheid (vrouwelijkheid) of sublimiteit (mannelijkheid).

²¹ Ibidem, 330; Scheuermann, *Reading Jane Austen*, 187.

²² F. M. L. Thompson (ed.), *The Cambridge Social History of Britain 1750-1950, vol. II: People and their Environment* (Cambridge, 1993) 72.

²³ John Tosh, *Manliness and Masculinities in Nineteenth-Century Britain* (London, 2005), 68.

²⁴ Tosh, *Manliness and Masculinities*, 68.

²⁵ Ibidem, 69.

²⁶ Davidoff, Hall, *Family Fortunes*, 28.

²⁷ Ibidem.

Op seksueel vlak veranderde het beeld ook. Vrouwelijke seksualiteit werd voor de negentiende eeuw gezien als actief en gulzig. Vrouwen waren seksuele wezens.²⁸ Door de veranderingen in de beeldvorming van mannelijkheid en vrouwelijkheid, veranderde ook het beeld op de seksualiteit. Seksualiteit paste niet bij het kwetsbare en onschuldige beeld dat bij vrouwen hoorde. Met de koppeling van moraliteit aan kenmerken van mannelijkheid en vrouwelijkheid was het voor vrouwen ook niet meer moreel om hun seksualiteit te tonen en werd de vrouwelijke seksualiteit ontkend. Voor mannen lag dit anders. Het was eveneens niet geoorloofd om seksualiteit te tonen, maar seksualiteit bij mannen moest wel begrepen worden.²⁹ Af en toe werd seks zelfs gezien als een overgangsritueel van jongen naar man.³⁰

De Industriële Revolutie in Engeland en de scheiding van de sferen

De Industriële Revolutie en de opkomst van de middenklasse veranderde ook veel in de dynamiek van genderverhoudingen. Er ontstonden nieuwe klassen, waaronder een zeer arme arbeidersklasse, maar ook een veel grotere middenklasse; de laatste kreeg door de Industriële Revolutie meer kansen om rijk te worden door investeringen in de industrie en ander geletterd werk.³¹ De middenklasse nam vanaf 1780 een belangrijke rol in binnen de Engelse maatschappij en de oude adellijke landbezitters waren niet meer de enigen met aanzien. Door de opkomst van een nieuwe invloedrijke groep, ontstond een nieuw perspectief. Er was nog steeds veel respect voor de landelijke adel en het leven op het land werd vaak geïdealiseerd door de middenklasse.³² Deze nieuwe groep was het echter niet met alle gebruiken van de hogere klassen eens en keurde hun gedrag ook vaak af.³³

In het middenklasse gezin was het normaal dat ieder lid van de familie meewerkte om rond te komen. Er was weinig differentiatie in de taken die mannen en vrouwen uitvoerden. Door de nieuwe economische omstandigheden, werd het mogelijk voor vrouwen en kinderen om niet meer te hoeven werken. Ze konden zich nu tot de huiselijke sferen beperken, wat de onschuld van vrouwen en kinderen zou beschermen. Door vele werd dit gezien als een vooruitgang.³⁴ De patriarch van het gezin was nu de enige kostwinner. Deze verandering heeft veel invloed gehad op mannelijkheid en vrouwelijkheid. De gescheiden sferen, de privé setting van de vrouw en de publieke

²⁸ Ibidem, 401.

²⁹ Ibidem, 402.

³⁰ Tosh, *Manliness and Masculinities*, 67.

³¹ Ivana Šalinović, 'Woman Writers of 19th Century Britain', *Journal of Education Culture and Society* 1 (2014), 218-225, aldaar 219.

³² Thompson, *The Cambridge Social History of Britain*, 76.

³³ Davidoff, Hall, *Family Fortunes*, 20-21.

³⁴ Ibidem, 115.

rol van de man, kwamen mede hierdoor tot stand.³⁵ De man werkte eveneens vaker buitenshuis als bijvoorbeeld advocaat, ambtenaar of fabriekseigenaar, waardoor er een cultuur ontstond waarin de man het grootste deel van de dag van huis was.³⁶ Werken was de taak van de man, om zijn thuisfront te beschermen en onderhouden en in een goede en morele opvoeding van zijn kinderen te voorzien. Omdat werk belangrijk was in het voorzien van zijn gezin, was het ook de bedoeling dat de man niet te veel gaf om zijn thuisfront. Thuiskomen na een lange dag werken werd gezien als een beloning en een man mocht ook zeker graag thuiszijn. Maar het was niet de bedoeling dat hij te veel aan zijn thuisfront gehecht zou raken, aangezien dit hem afhankelijk zou maken en afhankelijkheid was niet mannelijk.³⁷ Daarbij zouden vrouwen te veel invloed op hem kunnen hebben en hem te 'vrouwelijk' maken, waardoor hij ook niet meer goed zou functioneren in zijn dagelijkse taken.³⁸

De rol van de Kerk in middenklasse mannelijkheid en vrouwelijkheid

In het middenklasse leven speelde de kerk een grote rol binnen de gemeente. Aan het begin van de 18^e eeuw begon in Engeland de evangelische revival. Dit was een heropleving van geloof en conservatisme. Het protestantse geloof uitte zich in een sterk arbeidersethos en strenge leefregels. Moraliteit was hierdoor erg belangrijk.³⁹ Mannen en vrouwen kregen ook vanuit de kerk bepaalde rollen opgelegd, zogenaamde christelijke mannelijkheid en vrouwelijkheid. Mannen moesten vroom zijn, huiselijk zijn en een verantwoordelijkheid voelen voor hun gezin en voor hun werk.⁴⁰ Vrouwen hadden de verantwoordelijkheid thuis. Van een vrouw werd verwacht dat ze een intelligente vroomheid bezat, haar geloof beleed en een inspiratie was voor haar man en/of zoons.⁴¹ In de christelijke leer die overheerste in de Engelse middenklasse waren vrouwen niet ongelijk aan mannen. Wel waren ze onderdanig aan de man. De vrouw bewaakte als het ware de moraliteit van haar man, door thuis te zorgen voor een goede omgeving voor hem en hem te inspireren om op het goede pad te blijven. Hierdoor zou de vrouw zelf niet corrupt kunnen raken door de invloed van de immorele buitenwereld.⁴²

³⁵ Šalinović, 'Woman Writers of 19th Century Britain', 220.

³⁶ Tosh, *Manliness and Masculinities*, 64.

³⁷ Davidoff, Hall, *Family Fortunes*, 113.

³⁸ Tosh, *Manliness and Masculinities*, 70.

³⁹ Davidoff, Hall, *Family Fortunes*,

⁴⁰ Ibidem, 114.

⁴¹ Ibidem, 118.

⁴² Ibidem, 28.

De invloed van de oorlog met Frankrijk op de Engelse moraal

Andere belangrijke veranderingen ontstonden vanuit de onrust veroorzaakt door de Franse Revolutie en de Napoleontische oorlogen. Deze duurden van 1790-1815, en had ongeveer de zelfde impact in het land als de 'Great War' had. Wat betekende dat deze oorlog mensen op een dagelijkse basis bezig hield.⁴³ In de midden en hogere klassen in Engeland bestond er veel protest tegen de Franse Revolutie, gezien deze groepen het meeste te verliezen zouden hebben, mocht de revolutie overslaan naar Engeland. Er waren al verschillende groepen in Engeland die probeerden een revolutie in Engeland te starten.⁴⁴ Een van de manieren van de hogere klassen om een revolutie op eigen bodem tegen te gaan, was het vasthouden aan strenge regels omtrent gedrag. In de jaren '90 van de achttiende eeuw werden dan ook veel boeken gepubliceerd waarin werd beschreven hoe men zich diende te gedragen en welke verwachtingspatronen er golden voor mannen en vrouwen in verschillende standen.⁴⁵ Hierdoor werden genderrollen extra benadrukt en nagestreefd.

Gender in de middenklasse

In de middenklasse ontstond door al deze veranderingen een mannelijkheid en vrouwelijkheid gebaseerd op moraliteit en gedrag. De kenmerken van middenklasse mannelijkheid waren rationaliteit, dominantie, kracht en wijsheid.⁴⁶ Een man moest zijn mannelijkheid verdienen door te voldoen aan bovenstaande eisen, maar ook door genoeg geld binnen te brengen om zijn gezin van een goed leven te voorzien en zijn vrouw en kinderen te beschermen van de invloeden van de buitenwereld.⁴⁷ Wanneer een man voldeed aan deze eisen was hij niet alleen mannelijk, maar ook moreel. Christelijke mannelijkheid was binnen de middenklasse ook een belangrijke vorm van mannelijkheid. Binnen deze vorm werd de man geacht vroom te zijn, een gezonde huiselijkheid te hebben en een verantwoordelijkheid te kennen omtrent werk.⁴⁸

Middenklasse vrouwelijkheid was ongeveer het omgekeerde van mannelijkheid. De ideale vrouw was onderdanig, lief, zacht, delicaat, kuis en zwak.⁴⁹ Vrouwen stonden dicht bij de natuur en waren daarom mooi, maar ook onschuldig en kinderlijk. Het was de taak van de vrouw om zo onschuldig mogelijk te blijven en haar man te inspireren met haar onschuld en moraal.⁵⁰ Van vrouwen werd ook verwacht dat ze een beetje opleiding hadden genoten, zodat ze niet dom waren,

⁴³ Ibidem, 19.

⁴⁴ Scheuermann, *Reading Jane Austen*, 186.

⁴⁵ Ibidem, 4.

⁴⁶ Davidoff, Hall, *Family fortunes*, 28, 322.

⁴⁷ Tosh, *Manliness and Masculinities*, 35-37; Davidoff, Hall, *Family Fortunes*, 28.

⁴⁸ Davidoff, Hall, *Family Fortunes*, 114.

⁴⁹ Ibidem, 322, 28.

⁵⁰ Ibidem, 28.

want dat was geen wenselijke kwaliteit in een potentieel echtgenote.⁵¹ Christelijke vrouwelijkheid was eveneens belangrijk. Een goede christelijke vrouw toonde onderdanigheid aan haar man, zorgde dat het geloof thuis beleid werd, was vroom in haar geloof en inspireerde haar man om goed voor zijn familie te zorgen en op het rechte pad te blijven.⁵²

Middenklasse mannelijkheid en vrouwelijkheid zijn dus sterk verbonden met moraliteit. Wanneer men zich gedroeg naar de gendernormen, waren ze automatisch ook morele personen.

Jane Austen in de historische context

Jane Austen groeide als dochter van een predikant in een middenklasse gezin op. Omdat Austen niet was getrouwd, was ze afhankelijk van haar broers of haar vader voor geld en onderdak. Austens vader had binnen zijn gemeenschap een voorbeeld positie. Als dochter van een predikant werd er waarschijnlijk ook van Austen verwacht dat ze zich conformeerde naar de normen van de christelijke mannelijkheid en vrouwelijkheid. Doordat ze opgroeide op het platteland had ze weinig beweegruimte en de meeste communicatie van Austen was met andere vrouwen. De patriarchale samenleving waarin ze opgroeide, was voor iemand met haar dromen en wensen waarschijnlijk een zeer bekrompen plek. Ruimte voor radicale ideeën of hervormingen zullen er in haar huis niet geweest zijn. Van Austen werd verwacht ten alle tijden meegaand te zijn en te gehoorzamen aan een man.⁵³

Of Jane Austen het met deze standaard beelden van mannelijkheid en vrouwelijkheid eens was, zal in het volgende hoofdstuk onderzocht worden.

⁵¹ Olivia Murphy, 'Jane Austen's Critical Response to Women's Writing: 'a good spot for fault-finding'', *The History of British Women's Writing, 1750-1830* (London 2010) 288-300, aldaar 291.

⁵² Davidoff, Hall, *Family Fortunes*, 115, 118.

⁵³ Murphy, 'Jane Austen's Critical Response to Women's Writing', 293.

Jane Austen en haar visie op gender

In dit tweede hoofdstuk zal onderzocht worden hoe Jane Austen mannelijkheid en vrouwelijkheid zag. Austens visie is lastig te achterhalen, omdat ze nooit expliciet iets heeft losgelaten over het onderwerp. Ze heeft bovendien nooit zelf dagboeken bijgehouden of een egodocument geschreven. Wat bewaard is gebleven over haar persoonlijk leven is een biografie, geschreven door haar neef James Edward Austen-Leigh in 1871 en de brieven die Austen voornamelijk aan haar zus Cassandra Austen schreef. Daardoor is weinig bekend over het innerlijke leven van Austen en bestaat er alleen maar interpretatie van haar werken en brieven om haar visies te achterhalen. Er bestaan problemen met de overgebleven bronnen, ze zijn of niet objectief, zoals Austen-Leighs biografie die vijftig jaar na de dood van Austen werd geschreven, of ze zijn incompleet, zoals Austens brieven. Austens zus Cassandra had na Austens dood veel van hun correspondentie vernietigd, om haar geliefde zus te beschermen. Vervolgens met het uitbrengen van de brieven heeft Lord Brabourne ook de brieven gecensureerd.⁵⁴ Voor de Austens was het belangrijk om de familienaam in ere te houden en Austen op een sociaal gewenste manier te karakteriseren. Gelukkig zijn sommige claims te nuanceren met behulp van Austens brieven of haar werken, waar Austen op een erg subtiele toon, toch kritiek op bepaalde zaken uitte.⁵⁵

Dit hoofdstuk zal starten met een korte samenvatting van het leven van Austen aan de hand van de biografie geschreven door James Edward Austen-Leigh. Vervolgens zal gekeken worden naar hoe hij zijn tante omschreef. Dit zal daarna geanalyseerd worden met behulp van literatuur over Austen, haar eigen werken en haar brieven. Als laatste zal gekeken worden naar Austens visie op mannelijkheid en vrouwelijkheid.

Austen zoals beschreven door James Edward Austen-Leigh

Austen werd geboren op 16 december 1775 in Steventon, waar ze de op een na jongste was in een gezin met zes broers en een zus. Haar vader George Austen was predikant en was getrouwd met Cassandra Leigh.⁵⁶ Austen woonde tot haar vijftiende met haar vader, moeder, broers en zus in de pastorie in Steventon, een klein dorp op het platteland in Zuid-Engeland.⁵⁷ De familie was niet rijk, maar George Austen had een goede opleiding genoten en een goede positie in de gemeenschap. Naast zijn werk als predikant gaf George Austen ook les, waardoor hij voor zijn

⁵⁴ Deirdre Le Faye, 'Jane Austen's Letters', *Jane Austen Society of North America* 14 (1992) 76-88, aldaar 81.

⁵⁵ Olivia Murphy, 'Jane Austen's Critical Response to Women's Writing', 291.

⁵⁶ J.E. Austen-Leigh, *A Memoir of Jane Austen and other Family Recollections*. Katheryn Sutherland ed. (Oxford, 2002) 10-11.

⁵⁷ Austen-Leigh, *A Memoir of Jane Austen*, 21.

kinderen ook een goede opleiding kon betalen en de kinderen zich in de hogere klassen van de maatschappij konden begeven.⁵⁸ J.E. Austen-Leigh beschrijft de familie Austen als een gelukkige familie met weinig moeilijke tijden. Ze hadden veel contact met andere familieleden en er verbleven vaak neven of nichten in de Steventon pastorie, waaronder Elizabeth de Feuillide die een groot deel van haar opleiding in Frankrijk had genoten en getrouwd was met een Fransman. Ze verbleef bij de Austens omdat zij en haar man moesten vluchten voor de Franse Revolutie. Haar man is nog een keer teruggegaan naar Frankrijk waarna hij werd opgepakt en stierf onder de guillotine. Austen maakte hierdoor van dichtbij de gevolgen mee van de Franse Revolutie.⁵⁹ Verder leerden de Austen kinderen goed Frans spreken van Elizabeth de Feuillide. Ze trouwde na de dood van haar man met Henry Austen, een van Austens broers.⁶⁰

Austen zou gelukkig zijn opgegroeid en een goede opleiding hebben genoten in haar jeugd.⁶¹ In 1801 ging Austens vader met pensioen en verhuisde moeder, vader met hun dochters (Cassandra Austen was ook ongetrouwd) naar Bath. Vier jaar later stierf haar vader, waarna de overgebleven vrouwen naar Southampton verhuisden.⁶² Hier verbleven ze maar vier jaar, waarna ze in Chawton een cottage betrokken waar Austen de rest van haar leven zou doorbrengen.⁶³ James Edward Austen-Leigh beschreef in zijn memoires over Austen met behulp van neven en nichten hoe zij zich Austen herinnerden. Hij schreef dat Austen altijd klaar stond voor familie en graag speelde met haar neefjes en nichtjes. Austen was bedreven in Frans en sprak ook een beetje Italiaans. Ze maakte graag muziek, ze zong en speelde piano en ze was goed in handwerk. Ze verzon ook regelmatig fantasieverhaaltjes voor haar neefjes en nichtjes.⁶⁴ Austen-Leigh schreef ook dat Austen zich weinig met politiek bezighield en een voorbeeldige vrouw was. Ze zou ook nooit verliefd zijn geweest en nooit een man hebben ontmoet waarmee ze wilde trouwen. Austen vond familie heel belangrijk en had alles voor haar familieleden over.⁶⁵ Austen was volgens haar neef ook weinig aanwezig in de literaire wereld. Ze zou geen contacten hebben gehad met anderen uit de literaire milieu en bezocht Londen zo min mogelijk.⁶⁶

Austen-Leigh schetste een vrolijk en eigenzinnig beeld van zijn tante, maar zorgde er wel voor dat hij zijn tante neerzette als een nette en beschaafde vrouw die zich gedroeg zoals ze zich behoorde te gedragen. Hij zegt in zijn memoires een aantal keren dat hij niet kon opschrijven wat er

⁵⁸ Ibidem, 26.

⁵⁹ Scheuermann, *Reading Jane Austen*, 175.

⁶⁰ Austen-Leigh, *A Memoir of Jane Austen*, 27-28.

⁶¹ Ibidem, 40.

⁶² Ibidem, 59-60.

⁶³ Ibidem, 67.

⁶⁴ Ibidem, 77-79.

⁶⁵ Ibidem, 16.

⁶⁶ Ibidem, 18.

in Austens hoofd omging en dat hij de innerlijke wereld van zijn tante daarom ook niet op papier pogde te zetten.

Problemen met de biografie

Het is vervelend dat alleen de brieven van Austen en de biografie van Austen-Leigh zijn achtergebleven. Hierdoor is het moeilijk te achterhalen wat Austen bezighield. Een biografie, geschreven vijftig jaar na haar dood door haar familie, is waarschijnlijk gecensureerd en gemaakt om de familie in een goed daglicht te zetten. De brieven die van Austen zijn gepubliceerd zijn ook gecensureerd, waardoor het een vertekend beeld kan geven.⁶⁷

Sommige claims die Austen-Leigh maakt in zijn biografie, zijn gemakkelijk te ontkrachten. Ten eerste schreef hij in zijn biografie dat Austen zich niet bezighield met politiek en ook niet schreef over deze en andere zaken die ze niet helemaal begreep, zoals medicijnen en rechten.⁶⁸ Dit valt echter te betwijfelen. Hoewel Austen nooit specifiek iets scheef over politieke overtuigingen van haar personages, is het waarschijnlijk dat er wel een politieke ondertoon zat in sommige werken. Austen wist veel van de wereld af door briefcontact met familie en vrienden in andere landen, hierdoor zal ze ook zeker het een en ander mee hebben gekregen over de conflicten die speelden in haar tijd.⁶⁹

Hoogleraar Olivia Murphy, gespecialiseerd in literaire geschiedenis van de achttiende en negentiende eeuw, zegt over dit onderwerp dat Austen, in tegenstelling tot andere schrijvers in haar tijd, nooit specifieke politieke standpunten besprak, maar wel door middel van satire bepaalde meningen uitte over onder andere politiek en gender. Veel schrijvers uit haar tijd schreven in hun boeken over bepaalde politieke en ideologische standpunten waar ze achter stonden. Austen heeft nooit expliciet iets dergelijks in haar werken besproken, maar door middel van satire liet ze wel voorkeuren blijken en is het mogelijk om haar meningen hierover te achterhalen.⁷⁰ Een belangrijke observatie door Murphy is Austens afkeer van het conservatisme dat blijkt uit *Mansfield Park*. Murphy legt uit dat Austen hierin tegen het werk *Paradise lost* van John Milton in leek te gaan. Austen haalt dit epische gedicht kort aan in *Mansfield Park* en zorgt er tegelijkertijd voor dat haar hoofdpersoon niets te maken heeft met de vrouwelijke hoofdpersoon uit het gedicht. Hiermee laat ze op een subtiele manier blijken dat ze het niet eens is met de klassieke manier van denken.⁷¹ Om verder aan te sluiten op het argument dat Austen zich wel bewust was van politiek, zegt Mona Scheuermann dat Austen zich, als belezen en wereldse vrouw, zich wel degelijk bewust was van politieke stromingen en onrust. Austen koos er volgens haar bewust voor om de conflicten van haar

⁶⁷ Brownstein, *Why Jane Austen*, 72.

⁶⁸ Austen-Leigh, *A Memoir of Jane Austen*, 18.

⁶⁹ Linda Troost, 'The Importance of Being Austen', *Eighteenth-Century Studies* 39:3 (2006) 397-405, aldaar 400.

⁷⁰ Murphy, 'Jane Austen's Critical Response to Women's Writing', 291.

⁷¹ Ibidem, 292-293.

tijd niet in haar boeken te verwerken. De Franse Revolutie kwam voor Austen wel dichtbij, zoals eerder al staat vermeld, omdat een van haar nichten getrouwd was met een Fransman, die zijn leven verloor onder de guillotine.⁷² Twee broers van Austen zaten bij de marine en vochten actief mee in de Napoleontische oorlogen, waardoor ze de oorlog van dichtbij meekreeg.⁷³ Austen was zich dus wel degelijk bewust van politiek en wereldconflicten en kan niet gezien worden als een wereldvreemde kluizenaar.

Het tweede punt dat genuanceerd kan worden uit de biografie van Austen-Leigh is liefde. Austen-Leigh zet zijn tante neer als de deugdelijke maagd. Hij vertelt dat zijn tante nooit heeft willen trouwen en nooit geïnteresseerd is geweest in een man, op misschien een enkeling na.⁷⁴ Austen is inderdaad nooit getrouwd, maar uit haar brieven blijkt dat ze wel degelijk interesse had in mannen en eventueel een huwelijk. In een van haar eerste gepubliceerde brieven schrijft ze 'At length the day is come on which I am to flirt my last with Tom Lefroy, and when you receive this it will be over. My tears flow as I write at the melancholy idea.'⁷⁵ Thomas Lefroy zou verloofd zijn, schreef ze verder aan haar zus Cassandra Austen.⁷⁶ Een buurvrouw van Austen zei zelfs dat '[Austen] the prettiest, silliest, most affected husband-hunting butterfly she ever remembered' was.⁷⁷ In de brieven tot ongeveer 1800 schreef Austen sowieso veel over haar burens en over haar danspartners op lokale bals. Rachel Brownstein, hoogleraar Engels aan Brooklyn College, zegt terecht dat voorzichtig geconcludeerd kan worden dat mannen in Austens jeugd zeker van belang waren en ze de hoop had ooit een geschikte man te vinden om mee te trouwen.⁷⁸ In 1802 kreeg Austen daadwerkelijk een aanzoek van Harris Bigg-Wither, een man van goede komaf en de broer van twee van Austens beste vriendinnen. Dit sloeg ze echter af, omdat, volgens Deborah Kaplan, Austen haar vrijheid om te schrijven wilde behouden. De vrouw waar hij uiteindelijk mee trouwde, kreeg tien kinderen.⁷⁹ Dit zou mogelijk het punt kunnen zijn waar Austen de uiteindelijke beslissing maakte om zich te op schrijven te richten en niet te trouwen.

⁷² Scheuermann, *Reading Jane Austen*, 175. /Austen-Leigh, *A Memoire of Jane Austen*, 27-28.

⁷³ Scheuermann, *Reading Jane Austen*, 192.

⁷⁴ Austen-Leigh, *A Memoir of Jane Austen*, 29.

⁷⁵ Jane Austen, *The Letters of Jane Austen, Selected from the Complication of her Great Nephew Edward, Lord Bradbourne*. Sarah Chauncey Woolsey ed. (2013) I.

⁷⁶ Austen, *The Letters of Jane Austen*, I.

⁷⁷ Mary Russell Mitford, *The Life of Mary Russell Mitford. Told by Herself in Letters to her Friends*. Alfred Guy L'Estrange ed. (New York 1870) vol. 1, 305-307.

⁷⁸ Brownstein, *Why Jane Austen*, 72-73.

⁷⁹ Marshall, "'Dull Elves" and Feminists', 44.

Austens visie op gender

Austens visie op gender is zoals gezegd niet gemakkelijk te achterhalen. Ze groeide waarschijnlijk op met de middenklasse visie op mannelijkheid en vrouwelijkheid, die onlosmakelijk verbonden was met moraal.⁸⁰ Austen zelf conformeerde niet geheel naar de genderstandaarden van haar tijd. Ze trouwde niet en wilde graag haar boeken publiceren. Austens familie steunde haar schrijven en ze werd redelijk ontzien van de huishoudelijke en verzorgende taken die vrijgezelle vrouwen in de familie meestal op zich nemen. Austens taak was om het ontbijt te verzorgen en wanneer er geen neefjes en nichtjes waren om mee te spelen of te onderwijzen, had Austen veel tijd om te schrijven. Cassandra Austen, ook ongetrouwd, werd vaker weggeroepen van huis om bijvoorbeeld zieke familieleden te verzorgen.⁸¹

Austens werken zelf geven de beste indicatie van haar standpunten. Door haar boeken goed te lezen, zijn haar visies te analyseren en dat is door de tijd heen ook veel gedaan. Austen behoorde vanaf het begin van de twintigste eeuw tot de Engelse literaire canon. Zij was een van de eerste vrouwen die tot de grote schrijvers in Engeland gerekend werden. In de jaren zestig, tijdens de tweede feministische golf, werden deze grote schrijvers bekritiseerd omdat ze conservatief zouden zijn en geen vrouwelijke schrijvers erkenden. Zo ook Austen. Ze zou een antifeministisch standpunt aannemen in haar werk en te veel gebruik maken van het trouwplot, zoals veel van de grote schrijvers voor haar deden. Daarbij zou ze een traditioneel beeld van gender aanhangen.⁸² Niet veel later ontstond er een andere discours, die Austen naast Mary Wollstonecraft plaatste en haar juist zagen als een groot voorvechtster van vrouwenrechten.⁸³ De meeste meningen zijn echter genuanceerder.

Austens visie op vrouwelijkheid is het makkelijkste te achterhalen. Deze is het meeste onderzocht en hier kan ook het meeste over verteld worden. Olivia Murphy begint haar betoog met een beschrijving van de mannelijke toe-eigening van de roman. Austen schrijft in een van haar brieven 'Walter Scott has no business to write novels, especially good ones. It is not fair. He has fame and profit enough as a poet, and should not be taking the bread out of the mouths of other people.'⁸⁴ Murphy interpreteert dit als een teken dat Austen mannelijke en vrouwelijke schrijvers als gelijk ziet en dat er geen specifiek mannelijk of vrouwelijk genre is.⁸⁵ Deze uitspraak van Austen is waarschijnlijk op een ironische manier bedoeld omdat Austen later in de brief zegt: 'I do not like him,

⁸⁰ Davidoff, Hall, *Family Fortunes*, 28.

⁸¹ Le Faye, 'Jane Austen's Letters', 86-87.

⁸² Brownstein, *Why Jane Austen*, 5.

⁸³ Marshall, "'Dull Elves" and Feminists', 39.

⁸⁴ Austen, *The Letters of Jane Austen*, LXI.

⁸⁵ Murphy, 'Jane Austen's Critical Response to Women's Writing', 289.

and do not mean to like "Waverley" if I can help it, but fear I must.⁸⁶ Hieruit laat ze blijken dat Walter Scott waarschijnlijk net zo goed romans schrijft als vrouwen. Austen heeft dus waarschijnlijk het idee dat alle vrouwen en mannen dezelfde rechten hebben als schrijvers en er geen genres gekoppeld zijn aan de verschillende seksen.

Murphy vertelt verder dat Austen in meerdere werken een afkeer heeft laten blijken voor de traditionele ontwikkelde vrouw, die stil en meegaand is. In een verhaal dat Austen in haar jeugd schreef, beschrijft ze dan ook een vrouw die zo meegaand was met mannen en zich zo liet leiden door wat hoorde, dat ze zich dubbel verloofde, omdat ze geen nee kon zeggen en uiteindelijk zelfmoord pleegde om uit de situatie te ontsnappen.⁸⁷ De vrouwelijke hoofdpersonen in de boeken van Austen zijn vaak ook niet perfect en leren door de boeken heen. Alle vrouwen hebben zo hun zwakheden, maar het zwakste van allemaal zijn de vrouwen die perfect binnen het beeld van vrouwelijkheid vallen, zoals Jane in *Pride and Prejudice*. Haar ingetogenheid en timide karakter werken haar tegen in haar zoektocht naar geluk met Mr. Bingley.

Mona Scheuermann laat een andere kant van het debat zien. Zij denkt dat Austen juist achter de gedragsregels rondom mannen en vrouwen stond. Ze zegt zelfs dat dit een heel belangrijk onderdeel is van Austens fictieve wereld.⁸⁸ Scheuermanns standpunt is dat bijna alle schrijvers in de midden en hogere klassen, conservatief of progressief, een groot belang hechtten aan traditionele rolpatronen en gedragsregels. Ze zegt eveneens dat ze er bijna zeker van is dat Austen dezelfde standpunten aanhing als Thomas Gisborne, die boeken schreef over de gedragingen van mannen en vrouwen in midden en hogere klassen in Engeland. Haar hypothese is dat er in de tijd van Austen zo veel onrust heerste, dat de midden en hogere klassen behoefte hadden aan de rustige geordende wereld die Austen beschreef in haar boeken.⁸⁹ Er bestaat volgens Scheuermann geen twijfel dat Austen geloofde in de standaarden voor mannen en vrouwen in de midden en hogere klassen in Engeland.

De visie van Austen op mannelijkheid is lastiger te vinden, omdat hier ook een stuk minder over geschreven is in de analyse van Austens boeken. Het is dan ook moeilijk om hier uitgebreid op in te gaan. Regels van de tijd dicteren dat mannen van hogere komaf altijd respect verdienen en meer vrijheden hebben dan vrouwen. Vrouwen mochten bijvoorbeeld niet opscheppen over hun talenten, terwijl mannen, hoe dan ook spottend, dit wel mochten doen.⁹⁰ De makkelijkste manier om Austens visie op mannelijkheid te beschrijven is door de mannelijke karakters in haar boeken te analyseren waaruit blijkt dat de meeste mannen waar ze over schrijft grote gebreken in hun karakters hebben.

⁸⁶ Austen, *The Letters of Jane Austen*, LXI.

⁸⁷ Murphy, 'Jane Austen's Critical Response to Women's Writing', 293.

⁸⁸ Scheuermann, *Reading Jane Austen*, 2-3.

⁸⁹ Ibidem.

⁹⁰ Murphy, 'Jane Austen's Critical Response to Women's Writing', 291.

De mannen in haar werken worden niet op een voetstuk geplaatst en bezitten naast goede ook slechte eigenschappen.⁹¹ In haar brieven schreef Austen ook over mannen, waaruit blijkt dat ze de status van mannen niet per se belangrijk vond, maar uiterlijk en karakter wel van belang waren voor haar.⁹² Austen zou nooit getrouwd zijn met iemand voor enkel een goede positie, genegenheid in een potentieel huwelijk was voor Austen veel belangrijker.⁹³

Austen werd beschreven door haar neef en andere familie als een deugdelijke en preutse vrouw, die weinig afwist van politiek en geen uitgesproken mening had over maatschappelijke kwesties. Onderzoek wijst echter uit dat dit beeld niet correct is. Murphy en Scheuermann zijn beide overtuigend in hun conclusie dat Austen zich inderdaad bewust was van de politieke conflicten in haar tijd. De schrijvers hebben echter contrasterende visies op hoe Austen omging met politieke en maatschappelijke problemen; Scheuermann zegt dat Austen traditionele genderrollen aanhing en geen politieke conflicten benoemde in haar werken om op die manier de aan onrustige werkelijkheid te ontsnappen, terwijl Murphy zegt dat Austens visie juist terugkomt in haar werken, maar op een subtiele manier. Ze liet kritiek op conservatieve denkbeelden doorschemeren en geloofde niet in de traditionele vrouw en in de literaire wereld achtte ze mannen en vrouwen gelijkwaardig. Dit geeft blijk van een progressieve visie op gender, of in ieder geval een afkeer van het traditionele beeld van de vrouw.

⁹¹ Hui-Chun Chang, 'The Impact of the Feminist heroine: Elizabeth in *Pride and Prejudice*', *International Journal of Applied Linguistics & English Literature* 3:3 (Mei 2014) 76-82, aldaar 77.

⁹² In brief XVI haalt Austen kort een aantal mannen aan en becommentarieert hun uiterlijk en van anderen weer hun manieren. Dit deed Austen in haar brieven wel vaker, daarom heb ik maar een voorbeeld gebruikt. Jane Austen (Sarah Chauncey Woolsey ed.), *The Letters of Jane Austen*, XVI.

⁹³ Le Faye, 'Jane Austen's Letters', 88.

Gender in *Pride and Prejudice*

In deze scriptie is inmiddels besproken hoe gender eruit zag in 1790-1815 en is onderzocht hoe Jane Austen mannelijkheid en vrouwelijkheid zag. In dit hoofdstuk zal gekeken worden naar klasse, mannelijkheid en vrouwelijkheid in *Pride and Prejudice*. Austen was in haar tijd een veel gelezen auteur en ze is na haar dood opgenomen in het Engels literair canon. Auteurs als Austen kunnen veel invloed uitoefenen op hun lezers. Door een eigen visie door te laten schemeren in de boeken, kunnen lezers de visie van de auteur overnemen. Dit maakt *Pride and Prejudice* een interessant boek om te analyseren. Het boek is namelijk een van Austens meest gelezen en geliefde werken, zowel in Austens tijd, als in de huidige tijd. Verschillende auteurs geloven ook dat *Pride and Prejudice* het meest authentieke boek van Austen is.⁹⁴ Het werk heeft een sterke vrouwelijke protagonist en een ironische kijk op de patriarchale samenleving.⁹⁵ De karakters in het boek hechten ook veel waarde aan moraliteit en Austen maakt uitgebreid gebruik van het trouwplot.⁹⁶ Hierdoor bestaat er veel discussie over de progressiviteit van Austen. Door in dit hoofdstuk na een samenvatting van *Pride and Prejudice*, een analyse te geven van vrouwelijkheid en mannelijkheid in het boek, hoopt de scriptie meer duidelijkheid te scheppen over Austens denkbeelden omtrent gender.

Samenvatting

Pride and Prejudice volgt het verhaal van Elizabeth Bennet. Het gezin Bennet bestaat uit Mr. en Mrs. Bennet en vijf dochters. Mrs. Bennet heeft als doel dat al haar dochters huwen, omdat ze anders met niets achterblijven wanneer Mr. Bennet komt te overlijden. Wanneer Mrs. Bennet hoort dat Mr. Bingley, een rijke vrijgezelle jongeman, een landgoed in de buurt gaat huren, ziet ze hem als een goede partij voor een van haar dochters. Op een bal worden de Bennet dochters geïntroduceerd aan Bingley en zijn vriend Mr. Darcy. Bingley en Jane vallen direct voor elkaar, maar Elizabeth en Darcy zijn in eerste instantie niet van elkaar gecharmeerd. Tijdens het verblijf van Elizabeth en Jane op Netherfield ontwikkelt Darcy wel gevoelens voor Elizabeth.

Enmaal terug op Longbourn bezoekt hun neef, Mr. Collins, de Bennets, met als doel een van de dochters te huwen. In de periode dat Mr. Collins bij de Bennets verblijft komt Mr. Wickham in beeld, die als militair in de omgeving gestationeerd is. Elizabeth is direct van hem gecharmeerd en hij neemt haar snel in vertrouwen over Darcy's slechte behandeling jegens hem. Tijdens een door Bingley georganiseerd bal is Wickham afwezig maar krijgt Elizabeth wel ongewilde aandacht van Mr.

⁹⁴ Amy Baker, 'Caught in the Act of Greatness: Jane Austen's Characterization of Elizabeth and Darcy by Sentence Structure in PRIDE AND PREJUDICE', *The Explicator* 72:3 (2014) 169-178, aldaar 170.

⁹⁵ Chang, 'The Impact of the Feminist Heroine', 77.

⁹⁶ Brownstein, *Why Jane Austen*, 5; Scheuermann, *Reading Jane Austen*, 93.

Collins en Darcy. De volgende ochtend doet Mr. Collins Elizabeth een aanzoek, wat ze afwijst. Mrs. Bennet probeert Elizabeth op andere gedachten te brengen, maar Mr. Bennet staat achter haar beslissing. Mr. Collins vraagt vervolgens Charlotte (de beste vriendin van Elizabeth) ten huwelijk, die zijn aanzoek wel accepteert. Tot ieders verbazing doet Bingley Jane geen huwelijksaanzoek, maar vertrekt plotseling naar Londen. Jane reist achter hem aan met de hoop hem in Londen te zien.

Zodra Charlotte en Mr. Collins een paar maanden getrouwd zijn, nodigen ze Elizabeth uit. Ze verblijft een maand bij de Collins' waar ze frequent worden uitgenodigd te dineren met Lady Catherine de Bourgh, de patrones van Mr. Collins en de tante van Mr. Darcy. Darcy en kolonel Fitzwilliam (zijn neef) zijn op bezoek bij Lady Catherine, waar Darcy en Elizabeth elkaar weer zien. Als Fitzwilliam aan Elizabeth vertelt dat Darcy Bingley heeft behoed voor een slecht huwelijk, is Elizabeth van slag en gaat 's avonds niet mee naar Lady Catherine. Darcy zoekt haar op bij de kleine pastorie van Mr. Collins en doet haar een huwelijksaanzoek. Elizabeth wijst hem af en beschuldigt hem van het voorkomen van het huwelijk tussen Bingley en Jane en het ruineren van Wickhams toekomst.

Na de afwijzing schrijft Darcy een brief aan Elizabeth met zijn kant van het verhaal. Elizabeth realiseert zich dat ze Darcy te snel heeft veroordeeld en schaamt zich hiervoor. De brief brengt een verandering teweeg in haar beeld van Mr. Darcy. Dit wordt versterkt wanneer zij met haar oom en tante Pemberley bezoekt, Darcy's landgoed. Hier spreekt iedereen lovend over hem en wanneer Darcy eerder terug komt dan gepland, ontvangt hij Elizabeth en de Gardiners hartelijk en nodigt hen uit voor de volgende dag. De avond na hun bezoek ontvangt Elizabeth een brief van Jane met het nieuws dat haar jongste zus is weggelopen met Mr. Wickham die niet de intentie heeft met haar te trouwen. De Gardiners en Elizabeth haasten zich terug naar Longbourn om te helpen in de zoektocht naar het paar. Darcy gaat eveneens en vindt hen in Londen. Hij haalt Wickham over met Lydia te trouwen, door hem een grote som geld te beloven. Dit gebeurt allemaal in het geheim tot Lydia zich verspreekt tegen Elizabeth.

Uiteindelijk komt Bingley samen met Darcy terug naar Netherfield, waarna hij al snel een aanzoek doet aan Jane tot genoegen van de familie. Lady Catherine heeft een gerucht vernomen dat Elizabeth en Darcy verloofd zouden zijn en in een bezoek aan hen beiden probeert ze dit te ontmoedigen. Elizabeth laat zich niet intimideren en dit krijgt Darcy te horen. Hierdoor besluit Darcy nogmaals Elizabeths hand te vragen en dit keer accepteert ze zijn aanzoek. In het gesprek dat volgt verontschuldigt Darcy zich voor zijn trots en Elizabeth voor haar vooroordelen.

Vrouwelijkheid in *Pride and Prejudice*

In *Pride and Prejudice* komen een aantal belangrijke thema's aan bod die veel te maken hebben met vrouwelijkheid. Ten eerste is trouwen een belangrijk onderwerp, gezien het boek draait om een gezin met vijf vrijgezelle dochters. Een vrouw was in Austens tijd, en ook in *Pride and Prejudice*, afhankelijk van een man voor onderdak en inkomen. Dochters konden niet erven en bij gebrek aan een broer voor liefdadigheid na de dood van de vader, zouden dochters met niets achterblijven. Om deze reden is Mrs. Bennet continu bezig met het zoeken van geschikte partners voor haar dochters. Voor Mrs. Bennet betekent trouwen een veilige toekomst en financiële zekerheid. Charlotte Lucas, Elizabeths beste vriendin, ziet trouwen ook als een manier voor een veilige en nuttige toekomst. Charlotte zegt over het onderwerp 'I am not a romantic you know. I never was. I ask only for a comfortable home; and considering Mr Collins's character, connections, and situation in life, I am convinced that my chance of happiness with him is as fair, as most people can boast on entering the marriage state.'⁹⁷ Elizabeth is het hier niet mee eens en is er van overtuigd dat een huwelijk zonder genegenheid geen geluk op zal leveren.⁹⁸ Dit komt overeen met de denkwijze van Austen, die zelf niet trouwde omdat ze nooit iemand tegen was gekomen met wie ze dacht gelukkig te kunnen zijn.⁹⁹

Hoewel er maar twee vrouwen in *Pride and Prejudice* het huwelijk zien als enkel een manier om een zekere toekomst te verkrijgen, zijn wel bijna alle vrouwen in het boek uit op een goed huwelijk. Elizabeth is de enige die haar karakter niet aanpast om een echtgenoot te vinden en is er ook niet bewust mee bezig. Elizabeth, als hoofdpersoon, onderscheidt zich van de rest van de vrouwelijke karakters hierin. Ze gaat tegen de norm in en is zichzelf.¹⁰⁰ Elizabeths onafhankelijkheid en de vrijpostigheid waarmee ze haar mening geeft, vallen geenszins binnen de normen van de vrouwelijkheid rond 1800, waarin een vrouw bescheiden en onderdanig diende te zijn tegenover mannen.¹⁰¹ Dit leidt het tweede belangrijke thema in; gedrag en moraliteit.

Zoals in het eerste hoofdstuk duidelijk is geworden, zijn moraliteit en vrouwelijkheid in het middenklasse beeld van gender met elkaar verbonden.¹⁰² In *Pride and Prejudice* wordt veel nadruk gelegd op het moreel correct handelen, maar gaat dit niet altijd samen met de geldende regels voor vrouwen. Elizabeth bijvoorbeeld wordt in het boek gezien als een moreel persoon en haar gedrag richting haar meerderen wordt niet ervaren als ongepast of niet vrouwelijk. Elizabeth heeft een sterke eigen mening over goed en slecht en kan snel mensen veroordelen als ze niet voldoen aan

⁹⁷ Austen, *Pride and Prejudice*, 126.

⁹⁸ Ibidem; Melina Moe, 'Charlotte and Elizabeth: Multiple Modernities in Jane Austen's *Pride and Prejudice*', *English Literary History*, 83:4 (Winter, 2016) 1075-1103, aldaar 1086.

⁹⁹ Le Faye, 'Jane Austen's Letters', 88.

¹⁰⁰ Chang, 'The Impact of the Feminist Heroine', 76.

¹⁰¹ Davidoff, Hall, *Family Fortunes*, 322.

¹⁰² Ibidem, 28.

haar morele waarden, waarden waar ze zelf ook naar leeft. Door Elizabeths onafhankelijkheid bepaalt ze in het verhaal grotendeels haar eigen lot. Jane, de oudste zus van Elizabeth, is een ideale vrouw volgens het tijdsbeeld; ze is goedgesmanierd, zachtaardig en bescheiden.¹⁰³ Ze zal nooit een kwaad woord over iemand spreken, maar ook haar gevoelens niet snel tonen. Jane heeft door haar bescheidenheid weinig invloed op wat er in haar leven gebeurt. Door haar voorbeeldige gedrag, wordt haar liefde voor Mr. Bingley niet opgemerkt en gelooft Darcy zelfs dat Jane niet geïnteresseerd is in zijn vriend, wat hem doet besluiten Bingley bij Jane weg te halen.¹⁰⁴

Austen liet vaker blijken dat ze weinig had met de onderdanige en bescheiden vrouw.¹⁰⁵ Door het kiezen van een sterk onafhankelijk karakter als hoofdpersoon, leek ze dit sentiment ook in *Pride and Prejudice* te uiten. Verschillende auteurs geloven zelfs dat Austen Elizabeth Bennet naar zichzelf heeft vormgegeven.¹⁰⁶ Zo is het bestuderen van karakters, zoals gezien bij Elizabeth ook een eigenschap van Austen.¹⁰⁷ Het gevoel voor humor dat Elizabeth heeft, was ook een eigenschap die naar voren kwam in de biografie van Jane Austen en haar brieven. Ze hebben ook een gedeelde liefde voor het geschreven woord en zijn eigenzinnig in hun opvattingen. Elizabeth en Austen hebben zelfs dezelfde uiterlijke kenmerken. Beiden hebben bruin krullend haar, een slank postuur en een gewone uitstraling, maar een eigen charme.¹⁰⁸

Austens keuze van protagonist was niet voor iedereen voor de hand liggend. Mary Russell Mitford, zelf ook een schrijfster in Austens tijd en een fan van haar werk, schreef in 1814 in een brief aan Sir William Elford, een vriend van haar, dat Elizabeth te 'wereldlijk' was om met Darcy te trouwen. Jane, de bescheiden en rustige vrouw, had volgens haar het beste bij Darcy gepast. Ze was ook van mening dat Elizabeth het beste aan Wickham gekoppeld had kunnen worden, want hij was 'equally bad'.¹⁰⁹ In haar ogen was Darcy de perfecte heer en Jane de ideale vrouw.

Vrouwelijkheid in *Pride and Prejudice* verschilt duidelijk met de middenklasse vrouwelijkheid. Austen schreef waarschijnlijk een sterk vrouwelijk karakter als hoofdpersoon, omdat ze weinig affiniteit had met het ideaalbeeld dat voor een vrouw in haar tijd werd neer gezet. Door Elizabeth als hoofdpersoon te hebben geschreven, liet ze merken dat vrouwelijkheid ook anders kon zijn.

¹⁰³ Chang, 'The Impact of the Feminist Heroine', 79.

¹⁰⁴ Austen, *Pride and Prejudice*, 200-201.

¹⁰⁵ Murphy, 'Jane Austen's Critical Response to Women's Writing', 293.

¹⁰⁶ Brownstein, *Why Jane Austen*, 42/Baker, 'Caught in the Act of Greatness', 171.

¹⁰⁷ Sayre N. Greenfield en Linda V. Troost, 'Before it was all about Mr. Darcy: Nineteenth-Century Views of Austen's Characters', *Persuasions On-Line* 38:1 (2017) 1-14, aldaar 6.

¹⁰⁸ Austen-Leigh, *A Memoir of Jane Austen*, 70.

¹⁰⁹ Russell Mitford, *The Life of Mary Russell Mitford*, vol. 1, 231.

Mannelijkheid in Pride and Prejudice

Een belangrijke eerste notitie om te maken is dat mannen in *Pride and Prejudice* niet onschendbaar zijn.¹¹⁰ De meeste van Austens mannelijke karakters hebben gebreken, waarvan sommigen onvergeeflijk. De grote thema's rondom mannelijkheid zijn trots en moraliteit. Beide zijn het beste te bespreken met behulp van Darcy.

Darcy's grootste fout in *Pride and Prejudice* is zijn trots. Darcy komt uit een oude adellijke familie met veel geld en invloed. In zijn opvoeding heeft Darcy geleerd dat hij het recht heeft om trots te zijn. Darcy vertelt 'I have been a selfish being all my life, in practice, though not in principle. As a child I was taught what was right, but I was not taught to correct my temper. I was given good principles, but left to follow them in pride and conceit. Unfortunately an only son (for many years an only child), I was spoiled by my parents, who, though good themselves (my father, particularly, all that was benevolent and amiable), allowed, encouraged, almost taught me to be selfish and overbearing; to care for none beyond my own family circle; to think meanly of all the rest of the world; to wish at least to think meanly of their sense and worth compared with my own.'¹¹¹ Darcy verwacht van zijn minderen dat ze hem met respect behandelen en heeft van jongs af aan geleerd dat hij het recht heeft zichzelf beter te voelen dan mensen onder zijn stand. Dit was voor de tijd waarin Austen leefde niet ongebruikelijk. Mannen als Darcy hadden het recht om zich respect toe te eigenen.¹¹²

Austen leek bewust de keuze te maken om Darcy in het eerste deel van het boek als een trotse en arrogante man neer te zetten. De lezer leert Darcy op deze manier kennen, waardoor er een afkeer ontstaat naar zijn karakter. Wanneer Darcy langzaam een liefde ontwikkelt voor Elizabeth en zijn eerste aanzoek aan haar doet vertelt hij haar dat hij tevergeefs heeft geprobeerd haar uit zijn hoofd te zetten, waarbij Darcy ingaat op zijn ongenoegen tegenover haar familie en haar stand. Elizabeth wijst Darcy, tot zijn grote verbazing, af. Door zijn trots was hij ervan overtuigd dat Elizabeth zijn aanzoek zou accepteren. De discussie die volgt doet Darcy inzien dat hij moet veranderen. Hierna komen pas Darcy's goede kwaliteiten aan het licht in *Pride and Prejudice*. Darcy moet zijn trots en zijn privilege opzij zetten voordat hij Elizabeth voor zich kan winnen. Ze zorgt ervoor dat Darcy zijn manier van denken aanpast.

Wederom blijkt dat Austen het niet eens was met de invulling van mannelijkheid in de tijd dat ze leefde. Darcy, zoals de lezer hem in het begin van het boek leert kennen, heeft de kenmerken van een voorbeeldig man. Hij is trots, rationeel en hard, maar zijn stand en mannelijkheid staan dat toe.¹¹³ Darcy is een echte patriarch.¹¹⁴ Austen neemt echter geen genoegen met deze kenmerken van

¹¹⁰ Chang, 'The Impact of the Feminist Heroine', 77.

¹¹¹ Austen, *Pride and Prejudice*, 370.

¹¹² Scheuermann, *Reading Jane Austen*, 6.

¹¹³ Davidoff, Hall, *Family Fortunes*, 20.

mannelijkheid. Darcy wordt pas moreel wanneer de lezer te weten komt hoeveel hij van zijn zusje houdt, hoe goed hij zijn landgoed beheert en hoe hij zijn personeel behandelt.¹¹⁵ Voor Elizabeth zet Darcy zijn trots opzij en verandert voor haar. Zodra ze verloofd zijn, vertelt Darcy haar ‘You taught me a lesson, hard indeed at first, but most advantageous. By you, I was properly humbled. I came to you without a doubt of my reception. You showed me how insufficient were all my pretensions to please a woman worthy of being pleased.’¹¹⁶

Austen liet met behulp van Darcy zien dat mannelijkheid ook andere betekenissen kan hebben. Darcy is inderdaad hard en rationeel, maar blijkt uiteindelijk ook erg attent en behulpzaam te zijn. Austen zet een iets zachtere vorm van mannelijkheid neer in *Pride and Prejudice*.

Het lijkt duidelijk dat Austen in *Pride and Prejudice* kritiek uitte op de genderrollen en verwachtingspatronen in de maatschappij. Jane vertolkt in het verhaal de rol van de perfecte vrouw en Austen liet hiermee zien dat de perfecte vrouw geen controle had over haar eigen leven en geluk.¹¹⁷ Elizabeth, die zich niet liet leiden door maatschappelijke verwachtingen en ten alle tijden op haar eigen inzicht vertrouwde, bezat wel de regie over haar toekomst. Elizabeth was onafhankelijk van mannen in een tijd waarin dit voor vrouwen bijna onmogelijk was. De boodschap die *Pride and Prejudice* lijkt over te brengen is dat vrouwen het meest bereiken en gelukkig worden wanneer ze op zichzelf vertrouwen en zich niet te veel laten beïnvloeden door mannen. Hierdoor kan ook voorzichtig geconcludeerd worden dat Elizabeth een feministisch karakter heeft, zeker voor de tijd waarin het boek geschreven is.¹¹⁸

De karakterisering van mannen in *Pride and Prejudice* is eveneens ongebruikelijk. De manier waarop Austen Darcy beschreef gaf blijk aan een afkeer van de harde en koude mannelijkheid van haar tijd. Door Darcy uiteindelijk een sympathiek karakter te geven, liet Austen zien dat mannelijkheid gecombineerd met moraliteit ook bestond uit attent zijn, behulpzaam zijn en emoties tonen. Austen maakte duidelijk dat de manier waarop een man zich gedroeg naar anderen voor haar belangrijker was dan status en geld.

¹¹⁴ Chang, ‘The Impact of the Feminist Heroine’, 77.

¹¹⁵ Austen, *Pride and Prejudice*, 248-267.

¹¹⁶ Ibidem, 370.

¹¹⁷ Murphy, ‘Jane Austen’s Critical Response to Women’s Writing’, 293-294.

¹¹⁸ Chang, ‘The Impact of the Feminist heroine’, 76.

Conclusie

In deze scriptie zijn drie hoofdstukken gewijd aan de vraag hoe Jane Austen mannelijkheid en vrouwelijkheid gebruikte in haar boek *Pride and Prejudice* en in hoeverre dit overeen kwam met opvattingen over mannelijkheid en vrouwelijkheid in de middenklasse in de Engelse maatschappij van 1790-1815.

In het eerste hoofdstuk is onderzocht wat de idealen voor mannen en vrouwen waren in de Engelse middenklasse in de onderzochte periode. Mannelijkheid en vrouwelijkheid ondergingen veel veranderingen door de Verlichting, de Industriële Revolutie en de Franse Revolutie. De overgang van het 'one-sex' model naar het 'two-sex' model, bracht binaire opposities tussen mannen en vrouwen voort. De eigenschappen die aan mannen werden toegekend waren rationaliteit, kracht, slimheid en assertiviteit. Vrouwen werden gezien als zwak, emotioneel, passief en timide. In de onderzochte periode ontstond ook de scheiding van de sferen, waarin de man zich voornamelijk in de publieke sfeer begaf en de vrouw in de privésfeer behoorde. Deze genderrollen werden nog sterker aangescherpt door de Franse Revolutie. In de midden en hogere klassen hield men extra vast aan traditionele rolpatronen in de hoop een situatie zoals in Frankrijk te voorkomen. Mannelijkheid werd dus gekenmerkt door een sterke rationaliteit en onafhankelijkheid van vrouwen in hun leven. Vrouwelijkheid werd gekenmerkt door een timide karakter en afhankelijkheid van mannen.

Het tweede hoofdstuk geeft weer op welke manier Jane Austen was opgevoed en hoe zij dacht over gender. Hieruit blijkt dat Austen een progressieve visie op gender had en voornamelijk kritiek had op het ideaalbeeld dat gold voor vrouwen. Austen geloofde niet dat vrouwen gelukkig konden zijn wanneer zij probeerden te voldoen aan het ideaalbeeld van de vrouw. Ze geloofde in de onafhankelijke vrouw die zich niet kon verenigen met de beperkingen die ze opgelegd kreeg.

In *Pride and Prejudice* is dit geloof terug te zien. Door gebruik te maken van de standaard mannelijkheid en vrouwelijkheid in haar tijd, liet Austen zien dat het nastreven van dit ideaalbeeld niet gelukkig maakte. Austen koos ervoor om in *Pride and Prejudice* twee protagonisten te kiezen die alternatieve vormen bezitten van mannelijkheid en vrouwelijkheid. Elizabeth heeft een onafhankelijk karakter en trekt haar eigen conclusies, waardoor ze relatief veel invloed uit kan oefenen op haar eigen leven. Darcy aan de andere kant moet eerst leren zijn aangemeten trots opzij te zetten voordat hij echt gelukkig kan worden.

De manier waarop Jane Austen Elizabeth en Darcy beschreef in *Pride and Prejudice* kwam dus weinig overeen met de idealen die mannelijkheid en vrouwelijkheid kenmerkten in de middenklasse in Engeland van 1790-1815. Beide waren morele wezens, maar weken in hun mannelijkheid en vrouwelijkheid af. Het lijkt dat Austen zich afzette tegen de normatieve regels en een modernere

visie had op genderverhoudingen. Ze was haar tijd vooruit en wellicht is dat de reden dat haar werken nog steeds populair zijn.

In deze scriptie is gekozen onderzoek te beperken tot alleen *Pride and Prejudice* omdat meerdere werken te omvangrijk zouden zijn geweest voor een werkstuk van deze grootte. De vraag rest of dit een compleet beeld kan opleveren van Jane Austens visie op mannelijkheid en vrouwelijkheid en de manier waarop ze dit in haar werken overbracht. Voor een vollediger beeld zouden er in een vervolgonderzoek meerdere werken van Jane Austen geanalyseerd moeten worden. Voornamelijk mannelijkheid in Jane Austens boeken is nog weinig onderzocht en zou een interessant onderwerp zijn voor verder onderzoek.

Bibliografie

Artikelen en boeken

- Baker, Amy, 'Caught in the Act of Greatness: Jane Austen's Characterization of Elizabeth and Darcy by Sentence Structure in PRIDE AND PREJUDICE', *The Explicator*, 72:3 (September 2014) 169-178.
- Brownstein, Rachel, *Why Jane Austen* (New York 2011).
- Chang, Hui-Chun, 'The Impact of the Feminist Heroine: Elizabeth in Pride and Prejudice', *International Journal of Applied Linguistics & English Literature*, 3:3 (Mei 2014) 76-82.
- Dudink, Stefan, 'The trouble with men: Problems in the history of 'Masculinity'', *European Journal of Cultural Studies* 1:3 (1998) 419-431.
- Davidoff, Leonore, Hall, Catherine, *Family Fortunes: Men and women of the English middle class, 1780-1850* (Londen 1987).
- Greenfield, Sayre N., Troost, Linda V., 'Before it was all about Mr. Darcy: Nineteenth-Century Views of Austen's Characters', *Persuasions On-Line* 38:1 (winter 2017)
- Kruger, Daniel J., Fisher, Maryanne L., Strout, Sarah L., Clark Shana'e, Lewis, Shelby , Wehbe, Michelle, 'Pride and Prejudice or Family and Flirtation?: Jane Austen's Depiction of Women's Mating Strategies', *Philosophy and Literature*, 38:1A, (October 2014) 114-128.
- Le Faye, Dierdre, 'Jane Austen's Letters', *Jane Austen Society of North America* 14 (1992) 76-88.
- Marshall, Christine, "'Dull Elves" and Feminists: A Summary of Feminist Criticism of Jane Austen', *Journal of the Jane Austen Society of North America* 14 (1992) 39-45.
- Moe, Melina, 'Charlotte and Elizabeth: Multiple Modernities in Jane Austen's Pride and Prejudice', *English Literary History* 83:4 (Winter 2016) 1075-1103.
- Murphy, Olivia, 'Jane Austen's Critical Response to Women's Writing: 'a good spot for fault-finding'', *The History of British Women's Writing, 1750-1830* (2010) 288-300.
- Palmer, R. R., Joel Colton en Lloyd Kramer, *A History of the Modern World to 1815* (Boston 2007).
- Scheuermann, Mona, *Reading Jane Austen* (New York 2009).
- Scott, Joan Wallach, *Gender and the Politics of History* (New York 1999).

- Šalinović, Ivana, 'Women writers of 19th century Britain', *Journal of education, culture and society* 2014:1 (2014) 218-125.
- Thompson, F. M. L. (ed.), *The Cambridge Social History of Britain 1750-1950, vol. II: People and their Environment* (Cambridge 1993).
- Tosh, John, *Manliness and Masculinities in Nineteenth-Century Britain, Essays on Gender, Family and Empire* (London 2004).
- Troost, Linda, 'The Importance of Being Austen', *Eighteenth-Century Studies* 39:3 (2006) 397-405.

Bronnen:

- Austen, Jane, *The Letters of Jane Austen, Selected from the Complication of her Great Nephew Edward, Lord Bradbourne*. Sarah Chauncey Woolsey ed. (2013).
- Austen, Jane, *Pride and Prejudice*. Vivien Jones ed. (London 2015).
- Austen-Leigh, J.E., *A Memoir of Jane Austen and other Family Recollections*. Katheryn Sutherland ed. (Oxford, 2002).
- Russell Mitford, Mary, *The Life of Mary Russell Mitford. Told by Herself in Letters to her Friends*. Alfred Guy L'Estrange ed. (New York 1870) vol. 1.